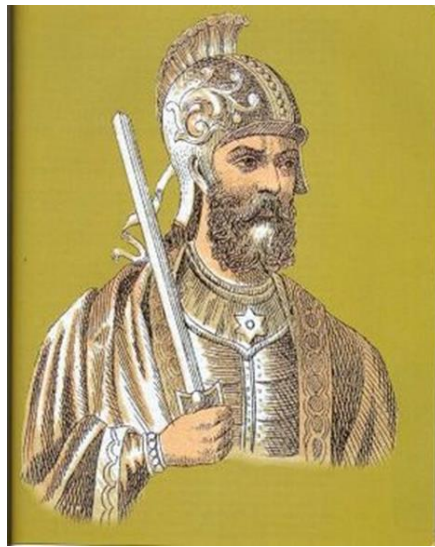
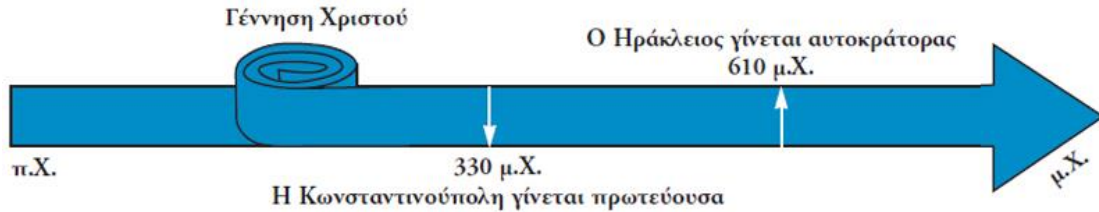

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

3. Ο Ηράκλειος και η δυναστεία του

Ο θρύλος του Ηράκλειου

Η φήμη του Ηράκλειου (ως άξιου αυτοκράτορα και στρατηγού) επισκίασε τη φήμη του Ιουστινιανού, ακόμα και του Κωνσταντίνου. Ο θρύλος του επέζησε για πολύ ανάμεσα στους πληθυσμούς των περιοχών που γνώρισαν τα κατορθώματά του.»

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, Η πολιτική ιδεολογία της Βυζαντινής αυτοκρατορίας .

Όταν ο Ηράκλειος πήρε στα χέρια του την εξουσία, το κράτος σχεδόν κατέρρεε. Οι **Σλάβοι** άρχισαν να περνούν τον Δούναβη, ενώ οι **Άβαροι** έφταναν με τις επιδρομές τους ως τα πρόθυρα της Κωνσταντινούπολης. Ο πιο μεγάλος κίνδυνος όμως εξακολουθούσε να είναι οι **Πέρσες**.

«ο βασιλιάς Ηράκλειος βρήκε το βυζαντινό κράτος παραλυμένον. Την Ευρώπην ερήμωσαν οι Άβαροι και την Ασίαν όλην κατάστρεψαν οι Πέρσες. Τις πόλεις αιχμαλώτισαν και το στρατό των Ρωμαίων κατέστρεψαν στους πολέμους».

Θεοφάνης, Χρονογραφία

- Ποιοι λαοί απειλούσαν την αυτοκρατορία, όταν πήρε την εξουσία ο Ηράκλειος;

Προετοιμασία της εκστρατείας εναντίον των Περσών

Ο αυτοκράτορας, βλέποντας ότι ο στρατός είχε γίνει πολύ νωθρός και δειλός και είχε χάσει την τάξη και την πειθαρχία του και ήταν διασκορπισμένος σε πολλά σημεία της αυτοκρατορίας, συγκέντρωσε αμέσως όλους τους στρατιώτες σ' ένα σημείο. Και όλοι με απόλυτη ομοφωνία επαινούσαν την εξουσία και την ανδρεία του αυτοκράτορα, ενώ αυτός τους ενθάρρυνε λέγοντας: "Βλέπετε, αδέρφια και παιδιά μου, πώς οι εχθροί του θεού εισέβαλαν στη χώρα μας, ερήμωσαν τις πόλεις και πυρπόλησαν τους ναούς μας".

Θεοφάνης, Χρονογραφία, έκδ. C. de Boor, τόμ. 1

Το Βυζάντιο και οι γειτονικοί λαοί

Οι Πέρσες

Οι Πέρσες μάς είναι γνωστοί από τα αρχαία χρόνια, από τους πολέμους που είχαν με τους Έλληνες στο Μαραθώνα, τις Θερμοπύλες και τη Σαλαμίνα. Μετά τις ήττες τους εκεί και τη συντριβή τους από το Μεγαλέξανδρο στη δική τους χώρα, το κράτος τους διαλύθηκε και οι ίδιοι δεν ενόχλησαν ξανά τους Έλληνες. Ύστερα από την υποταγή της Ελλάδας στους Ρωμαίους, όμως, οι Πέρσες ανασυντάχθηκαν. Οργάνωσαν το κράτος τους και προσπάθησαν να ξαναφτιάξουν την παλιά τους αυτοκρατορία. Τα σχέδιά τους αυτά τους οδήγησαν σε σκληρές διαμάχες με τους Βυζαντινούς, που κράτησαν διακόσια περίπου χρόνια (5ο έως 7ο αιώνα), ώσπου το κράτος τους διαλύθηκε οριστικά από τους Άραβες.

Στα Βυζαντινά χρόνια, Βιβλίο Ιστορίας Ε' Δημοτικού

Δείτε στον σύνδεσμο: <http://www.ime.gr/chronos/09/gr/p/610/main/p3a.html>

Οι Πέρσες το **614** μπήκαν στα Ιεροσόλυμα. Σφαγές και καταστροφή ακολούθησαν την άλωση της ιερής πόλης. Το πιο σκληρό όμως χτύπημα για τους χριστιανούς ήταν ότι οι Πέρσες πήραν τον **Τίμιο Σταυρό** – το ιερό σύμβολο της χριστιανοσύνης – και το μετέφεραν επιδεικτικά στην πρωτεύουσά τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ατμόσφαιρα **ιερού πολέμου** στο Βυζάντιο.

Το ξεκίνημα του Ηράκλειου κατά των Περσών

Αυτό το έτος (622) στις 4 Απριλίου ο βασιλιάς Ηράκλειος, αφού γιόρτασε το Πάσχα, αμέσως τη δεύτερη μέρα, το απόγευμα ξεκίνησε κατά της Περσίας.

Είχε πάρει, επειδή δεν είχε οικονομικούς πόρους, τα χρήματα των εκκλησιαστικών ιδρυμάτων ως δάνειο, πήρε και από τη μεγάλη εκκλησία (Αγία Σοφία) τα πολυκάνδηλα και άλλα λειτουργικά σκεύη και έκοψε νομίσματα πολλά. Άφησε δε το γιο του μαζί με τον πατριάρχη Σέργιο να διοικούν με τον πατρικό Βώνοσο, άνδρα λογικό και συνετό σ' όλα και έμπειρο.....

..... πήρε ο βασιλιάς στα χέρια του τη μορφή (εικόνα) του Θεανθρώπου, την οποία δεν είχαν ζωγραφίσει χέρια...

..... Και έχοντας πίστη στο θεοζωγραφισμένο αυτό τύπο (εικόνα) έκανε την αρχή των αγώνων.... Αφού διαβεβαίωσε το λαό ότι μαζί μ' αυτούς (τους στρατιώτες του) θ' αγωνιστεί μέχρι θανάτου και σαν τα δικά του παιδιά έτσι θα τους συμπεριφέρεται.

Θεοφάνης, Χρονογραφία

Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Παράσταση μάχης. Σύνοψις Ιστοριών Ιωάννου Σκυλίτζη, Ισπανία, Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη

Χάρτης εκστρατείας του Ηράκλειου και των κινήσεων των εχθρών.

Με πράσινο χρώμα εμφανίζονται οι κινήσεις των Αβάρων, με κόκκινο των Περσών και με μαύρο του Ηρακλείου.

Οι Πέρσες συνεννοήθηκαν με τους Άβαρους και πολιορκήσαν την Κωνσταντινούπολη. Έναν ολόκληρο μήνα ο λαός της Κωνσταντινούπολης αγωνίστηκε ηρωικά. Τελικά, η επιχείρηση των εχθρών απέτυχε (καλοκαίρι του **626**). Η θριαμβευτική νίκη αποδόθηκε στη «**Θεοτόκο στρατηγό**». Οι κάτοικοι της Πόλης, όλη νύχτα, έψαλαν όρθιοι προς τιμή της τον **Ακάθιστο Ύμνο**.

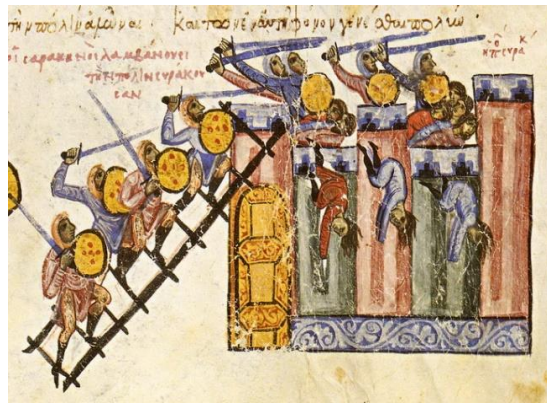
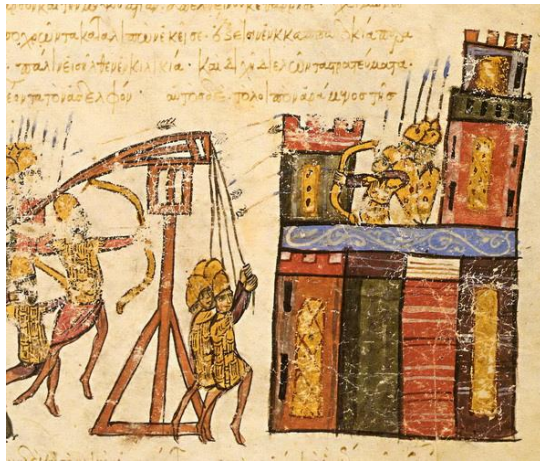
Δείτε στον σύνδεσμο :

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BA%CE%AC%CE%B8%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%82_%CF%8D%CE%BC%CE%BD%CE%BF%CF%82

Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια,
ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε·
ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω σοί· Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σε σένα, Θεοτόκε, την Υπέρμαχο Στρατηγό
εγώ η Πόλη Σου αποδίδω με ευγνωμοσύνη
την ένδοξη νίκη, επειδή λυτρώθηκα απο τις
φοβερές συμφορές. Αλλά Συ, επειδή Έχεις
ακατανίκητη δύναμη, ελευθέρωσέ με από κάθε
είδος κινδύνου, για να Σου φωνάζω δυνατά:
Χαίρε, Νύφη ανύμφευτε.

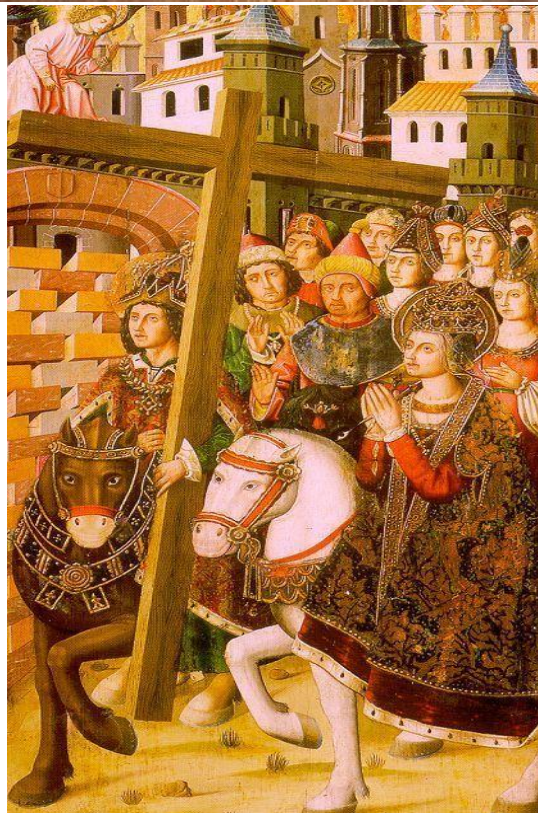

Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Παράσταση πολιορκίας. Σύνοψις Ιστοριών Ιωάννου Σκυλίτζη, Ισπανία, Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη

Η αποφασιστική σύγκρουση ανάμεσα στους Πέρσες και τους Βυζαντινούς έγινε κοντά στην αρχαία **Νινευή** και κατέληξε σε θρίαμβο των χριστιανών. Ο πόλεμος τελείωσε και ο Ηράκλειος **επέστρεψε θριαμβευτής** στην πρωτεύουσα με το πιο ακριβό απόκτημα του πολέμου: τον **Τίμιο Σταυρό**.

- Γιατί ο πόλεμος κατά των Περσών πήρε χαρακτήρα ιερού πολέμου;

Πίνακας του 15ου αιώνα που απεικονίζει τον Ηράκλειο να επιστρέφει τον Τίμιο Σταυρό στα Ιεροσόλυμα συνοδευόμενος από την αγία Ελένη (αναχρονισμός).

Μικρογραφία σε χειρόγραφο. Παράσταση μάχης. Σύνοψις Ιστοριών Ιωάννου Σκυλίτζη, Ισπανία, Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη

Η περίοδος από τις αρχές του 7ου έως και τα μέσα του 9ου αιώνα αποτελεί εποχή μετασχηματισμών. Αλλαγές γίνονται και στην εσωτερική οργάνωση του κράτους και η επαρχιακή διοίκηση χωρίζεται σε **θέματα**.

Στην εικόνα, μολυβδόβουλλο (μολύβδινη σφραγίδα) στρατηγού θέματος. 9ος αιώνας. Zacos, G., Vegler, A.

Ο αυτοκράτορας Ηράκλειος άλλαξε την οργάνωση και τη διοίκηση του στρατού, μεταρρύθμιση που ολοκλήρωσαν οι **διάδοχοί** του. Δημιουργήθηκαν στρατιωτικές μονάδες, τα **θέματα**, που βρίσκονταν μόνιμα εγκατεστημένα στις επαρχίες, με σκοπό να ενισχύσουν την άμυνά τους. Επικεφαλής κάθε θέματος ήταν ο **στρατηγός**. Οι στρατιώτες-γεωργοί ήταν εγκατεστημένοι σε κτήματα που το κράτος τούς είχε παραχωρήσει, με την υποχρέωση να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε καιρό πολέμου.

Στην εικόνα, σύγκρουση Θεματικού στρατού-Αράβων.

Μικρογραφία από το Χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη, τέλη 12ου αρχές-13ου αιώνα.

Χάρτης με τα θέματα της αυτοκρατορίας. Τέλη 8ου αιώνα. Ι.Μ.Ε.

Δείτε στους συνδέσμους:

<http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=yromeleti&lang=gr&id=14&sub=613&level=1>

<http://www.ime.gr/chronos/09/gr/p/610/main/p4a.html>

Παπαποστόλου Ελένη